

CONSTANTIN PREZAN - MAREȘAL AL ROMÂNIEI¹**Viorica Cristea**

*"Istoria se scrie, tăcut și fără știre,
Cu morții fără nume, cu căpitanii lor;
În fiecare luptă e-un gând de nemurire
Și-n tot prezentul nostru, durerea tuturor"²*
Mihai Săulescu

Viața generalului Constantin Prezan se lasă greu dezvăluită cercetării, modestia caracterului său fiind adesea dificil de înțeles pentru neinițiați. Ce trebuie însă admirat la acest Om este sentimentul demnității de sine și de poporul său pe care acest rar exemplar uman l-a arătat în toate ocaziile.

Odată cu încheierea Păcii de la Bufta - București, aprilie 1918, generalul Constantin Prezan și-a dat demisia din armată, dar la finele lui octombrie același an regele Ferdinand decretează o nouă mobilizare a armatei române și generalul Prezan este rechemat ca Șef al Marelui Cartier General.

Izbucnirea revoluției proletare în Ungaria în 1919, dă posibilitatea generalului Prezan să-și afirme din nou aptitudinile sale de comandant și capacitatea sa militară de excepție. În mai puțin de trei luni armata maghiară este zdrobită și aruncată dincolo de Tisa, iar oștirile române înfig drapelul național la Budapesta. Este demn de subliniat că din toate puterile Antantei, singura armată care a cucerit o capitală inamică a fost Armata Română care a defilat prin Budapesta la 4 august 1919.

Generalul Constantin Prezan își încheiase misiunea: contribuise cu modestie și osârdie alături de regele său la înfăptuirea României Mari, în aprilie 1920 se retrage de la comanda Marelui Cartier General la "moșioara sa din Schinetea-Vaslui"³ înconjurat de afecțiunea și recunoștința armatei și a regelui Ferdinand.

"Țara și armata au avut norocul să găsească în persoana generalului Prezan în cele mai grele timpuri un șef înzestrat cu alese însușiri. Statornic în credința și idealurile sale, spirit cumpănit, calm în mijlocul celor mai tulburate situații, militar cu vederi clare, bucurându-se de o deosebită autoritate atât față de ai săi cât și de aliați, harnic și modest, Prezan s-a devotat exclusiv împlinirii atribuțiilor sale militare, servind țara și pe regele său, fără nici o preocupare, ambiție sau veleitate de alt ordin"⁴

La 14 iunie 1930, s-a înființat sub înaltul patronaj al regelui Carol al II-lea demnitatea de "Mareșal al României", ministrul armatei, generalul Nicolae Condeescu depunând în Senat Proiectul Legii Mareșalilor motivat în expunere de generalul Artur Văitoianu care a specificat următoarele: demnitatea este onorifică și se poate oferi generalilor care în gradul de generali de corp de armată au condus cu succes operațiunile armatei române în funcțiunea de șef al Marelui Cartier General sau de comandant titular al unei armate, în războiul pentru reîntregirea neamului.

Mareșalii vor lua parte la ședințele Consiliului Superior de Apărare a Țării la care vor fi invitați de M.S. Regele. În statut se va preciza uniforma, insignele și celelalte detalii de ordin protocolar.

Marile manevre regale desfășurate între 22 și 29 octombrie 1930 s-a încheiat printr-o solemnitate deosebită; investirea la Sighișoara cu titlul de mareșal a regelui Carol al II-lea de către armata română, după care regele a dat citire cărților de mareșal a domnilor generalilor Constantin Prezan și Alexandru Averescu.

Carte de mareșal

a domnului general Constantin Prezan

Oastea românească pornită pe căile izbândeii de către Regele întregitor de neam Ferdinand I, a fost călăuzit pe câmpurile de bătălie în grele, hotărâtoare momente, de căpetenii, care prin bărbăția și virtuțile lor au dus la îndeplinire porunca nestrămutată a poporului românesc. Dintre acestea, cronicile vremii au scris într-o glorioasă și nepieritoare pomenire numele Domniei Tale, care simbolizează închinarea unei vieți pentru binele și propășirea oștirii, prin îndeplinirea până la capătul datoriei. În campania anului 1913, trupele de sub comanda Domniei-Tale au ajuns până la poalele Balcanilor, iar în marele război armata a 4-a în capul căreia te găseai în momentul intrării noastre în acțiune, a fost condusă cu bărbăție și hotărâre până în inima Ardealului. Mai apoi sub urgia nesfârșitelor străduințe de cotropire ale vrăjmașilor, ai ridicat zăgaz neînvins pe vechiul hotar al Moldovei.

Comandant al grupului de armată din Muntenia, grație minunatei forțe morale a Domniei-Tale s-a putut înscrie glorios în istoria noastră marea bătălie de pe Argeș și Neajlov, pildă de supraomenească încordare, în preajma retragerii.

Cașef de Stat Major General al Armatei și prim sfetnic al gloriosului meu Părinte, prin priceperea și hotărârea Domniei-tale s-au putut stopi și învinge împrejurările tragice din iarna anului 1917 - iar din încercatele armate române a răsărit acea minunată oaste care a câștigat victoria de la Mărăști. Încheind mai apoi epopeea neamului prin victoria de la Tisa, pentru marile însușiri și faptele mărețe cu care ai împodobit izbânda noastră națională te înalță la rangul de Mareșal, drept care îți înmănez acum spre cinstea oștirii și răsplata personală, însemnele acestei demnități.

Carol⁵

După primirea bastonului de mareșal, Constantin Prezan a răspuns regelui printr-o alocuțiune plină de căldură subliniind că această înaltă cinstire personală dorește să se răsfrângă asupra întregii armate române.

Momentul înălțării generalului Constantin Prezan la rangul onorific de Mareșal al Armatei Române însemna pentru eroul Războiului de Reîntregire națională recunoașterea marilor sale merite de către armata pe care o condusese și o slujise cu demnitate și credință, căreia îi jertfise liniștea și comoditatea unei vieți civile. Prezan a fost un militar născut și nu făcut, prin întreaga sa comportare, prin disciplina drastică pe care și-a impus-o sîși și celor din jur, emanând în același timp, demnitate și respect pentru toate faptele sale, personalitatea sa a rămas înscrisă în sufletul celor care l-au cunoscut. l-au apreciat și i-au păstrat vie amintirea. Este cazul

generalului Henri -Mathias Berthelot, șeful misiunii militare franceze în România, în timpul primului război mondial care nota: "Este totuși un nume glorios între toate pe care l-ați uitat a-l mări în opera d-voastră. Este cel al generalului Prezan care fu veritabilul animator al armatei române, dar din modestie nu se acomodează de loc publicității, deci publicitatea să forțeze modestia sa".⁶

Pentru a caracteriza Omul, Militarul, Starea de Spirit care i-a fost deviză în viață: modestia personală și respectul pentru oastea țării, scrisoarea autografă a mareșalului Prezan din 1 martie 1931 stau mărturie:

"Sire

Înainte ca legea, prin care mi s-a dat dreptul de a purta uniforma toată viața, să fie depusă în Parlament, Guvernul de atunci, a voit, cu multă insistență, să-mi dea casa, ce mi se punea la dispoziție să locuiesc, în deplină proprietate.

Neînțelegând ca mai cu seamă un soldat să fie răsplătit cu materie, pentru serviciile ce va fi adus, am refuzat darul ce voia să mi se facă, admitând numai a sta în casă, ca oricare dintre camarazii mei, ce au dreptul la locuință.

Cu tot refuzul meu, moralmente cred că am dreptul să-mi exprim o dorință vie ce am și anume:

Casa în care am stat în puterea acestei legi, să fie totdeauna locuită, după moartea soției mele, de militarul care va avea în sarcină pregătirea armatei, ca instrucție și sufletește.

Cu alte cuvinte acela care va fi destinat să o comande în timp de război, fie că el s-ar numi în timp de pace. Comandantul armatei, Inspectorul general al armatei, sau Ex Șeful Marelui Stat major... Exprim această dorință în interesul ridicării prestigiului a nobilei Instituțiuni din care am făcut parte și pe care se reazămă existența unui neam și dezvoltarea statului.

Cu siguranță că, Majestatea voastră va judeca tot ca mine această chestiune. O rog fierbinte ca să-și arate voința celor în drept spre a se îndeplini dorința mea pornită numai și numai din o idee superioară de bine pentru țară.

Mareșal Prezan
1 martie 1931

NOTA - Mulțumesc pe această cale colegilor de la Muzeul Național de Istorie a României (domnul Radu Coroană), Muzeul județean Botoșani (domnul Gheorghe Median) și Arhivele Naționale (doamna Elena Istrățescu și domnul Virgiliu Z. Teodorescu) pentru sprijinul acordat.

NOTE

1. Viorica Cristea, "*Mareșalul Constantin Prezan și moșia Schineta*" în *Anuarul Muzeului Național*, nr. IX, 1997, p. 192-195

2. Dumitru Almaș, "*Eroi au fost, eroi sunt încă*", Ed. Politică, București, 1975, p. 345.

3. Nicolae Iorga, "*O viață de om așa cum a fost*", București, 1984, p. 633.

4. Constantin Kirițescu, "*Istoria războiului pentru întregirea României*", vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 18.

5. Album "*Revista ilustrată*", nr. festiv, 8 iunie 1930, fond *MNIR*, nr. inv. 52569, p. 92.

6. xxx, *"Glorioasa epopee română a marelui război de reîntregire 1916-1918"*, vol. 1, Botoșani, Tip. Concurența, 1928, p. 35.

7. A.N.- Fond Casa regală, personale Carol II, Corespondență V, p. 692.

LISTA ILUSTRAȚIILOR LÉGENDES DES FIGURES

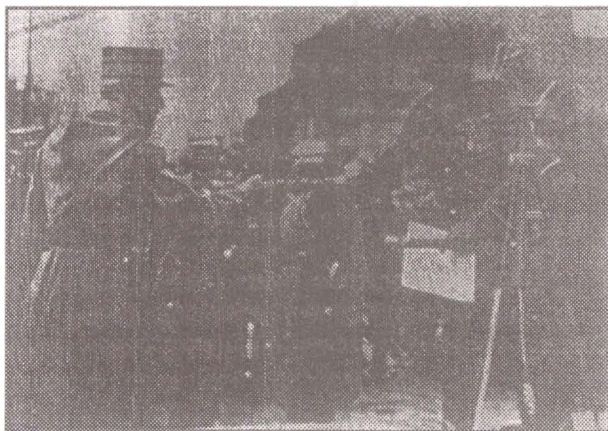

Fig. 1 Regele Carol al II-lea înmânând bastonul și cartea de mareșal generalului Constantin Prezan.

Fig. 1 Le roi Carol al II-lea en remettant le bâton et le livre de maréchal au général Constantin Prezan

Fig. 2 Mareșalul Prezan în mijlocul populației din Sighișoara.

Fig. 2 Le maréchal Prezan au milieu des habitants de Sighișoara.

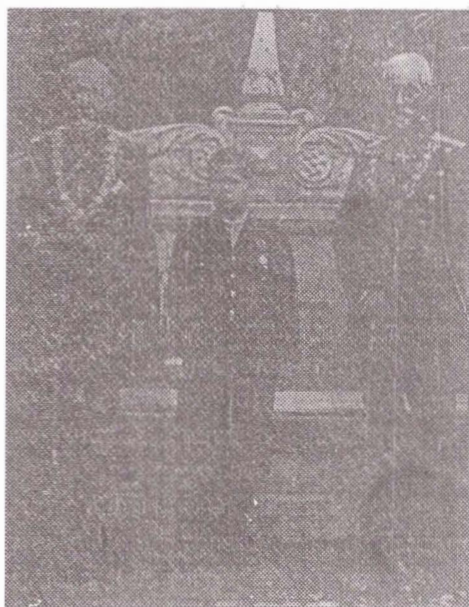

Fig. 3 Mareșalii Constantin Prezan și Alexandru Averescu, alături de Marele Voievod de Alba-Iulia, Mihai

Fig. 3 Les maréchaux Constantin Prezan et Alexandru Averescu, à côté du Grand Voïvod de Alba-Iulia, Mihai

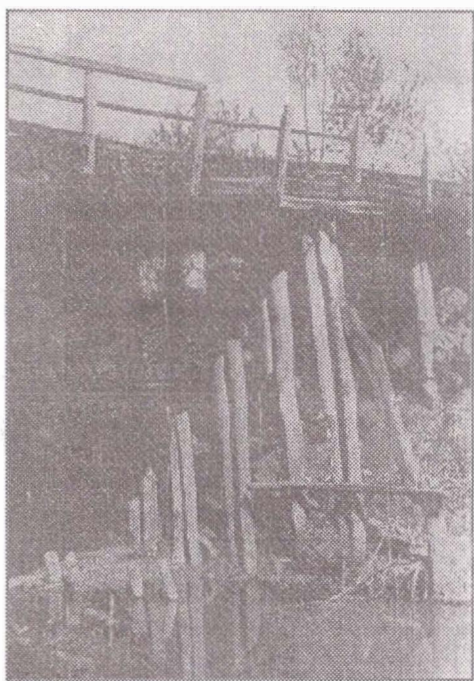

Fig. 4 Podul "Mareșal Prezan", Băcești, jud. Vaslui

Fig. 4 Le pont "Mareșal Prezan", Băcești, dép. de Vaslui.

Păre

Înainte ca legea, prin care
mi s'a dat dreptul de a purta
uniformă toată viața, să fie
depusă în Parlament, puterile
de atunci a voit, cu multa
insistență, să mi se dea casa,
ce mi se purta la dispoziție
să locuiesc, în deplină propri-
etate. -

Ne înțelepșim ca mai cu
seama un soldat să fie

replătit cu materie, pentru
serviciile ce ne fi adus, am
refuzat darul ce voia să mi
se facă, admitând numai
a sta în casa, ce pri - care
doi camarazi mei ce am
dreptul la locuință. -

Cu tot refuzul meu, moral
mente cred că am dreptul să mi
exprim o dorință vie. Ce am
și anume:

Care în care am stat în
puterea acestei legi, să fie tot.
D'acum locuiesc, după moartea
tatii mele, de militarul

Fig. 5 Scrisoare autografă a mareșalului Constantin Prezan adresată regelui Carol al II-lea, datată 1 martie 1931. (1)

Fig. 5 Lettre autographe du maréchal Constantin Prezan envoyée au roi Carol II, datée 1 Mars 1931. (1)

care va avea în sarcina pre-
fătirea armatei; ca instructori
și suplețiști; - Cu alte cuvinte
acela care va fi destinat să o
creeze în timp de război, fie
că el s'ar născu în timp de
pace: Comandantul armatei;
Inspector General al Armatei;
sau Șef al Marelui Stat-Major.

Exprim această dorință în
interesele ridicării prestigiului
a noilei Instituțiuni din Care
am făcut parte și pe care se
reazămă existența unui mare
și desvoltarea Statului. -

În siguranța că, ~~maiestate~~
vostre va judeca tot ca mine
această chestiune, O rog pe d-voastră
ca să-mi arătați voința, călăuză în
Drept spre a se îndeplini dorința
mea și pentru mine și pentru
din o idee de perisare de lin
pentru țară. -

Marșal Prezan

1 martie 1931

Fig. 6 Scrisoare autografă a mareșalului Constantin Prezan adresată regelui Carol al II-lea, datată 1 martie 1931. (2)

Fig. 6 Lettre autographe du maréchal Constantin Prezan envoyée au roi Carol II, datée 1 Mars 1931. (2)